ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ Բ. ՍԵՐԻ, ԹԻՒ 548—76 NEUVIÈME ANNEE ՇԱԲԱԹ ՅՈՒԼԻՍ 3 / 20 ՅՈՒՆԻՍ 1909

ՀԱՍՑԷ

Rédaction du Journal arménien
ARCHALOUYCE
(EGYPTE) LE CAIRE

[illegible] -- Տէր - Խմբագրապետ
ԵՂԻՇԷ ԹՈՓՃԵԱՆ

Չի հրատարակուած ձեռագիրները ետ չե՛ն տրուիր ։

Բաժանորդագրութիւնը կանխիկ է, իսկ ծանուցումները կ'ընդունուին մասնաւոր համաձայնութեամբ ։

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ԱՆԿԱԽ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ՕՐԳԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՆԿԱԽ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԵԳԻՊՏՈՍ
Տարեկան ղրշ. ոսկ. 30

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
Տարեկան ֆրանք 10

Բաժանորդք ՅԱՒԵԼՈՒԱԾՆերու փոխարէն վճարումէ զերծ պիտի ըլլան ։

Թէ՛ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻ եւ թէ՛ ՏՊԱՐԱՆԻՆ վերաբերեալ նիւթական խնդրոց համար պէտք է դիմել Խմբագրութեան հասցէով թերթիս Մատակարարին, որ է՝

ԳԷՈՐԳ ՓԱԳԱՃԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Թղթակցագիրներ ուղղակի պատասխանատու են իրենց գրածներուն

ՀԱՏԸ 20 ՓԱՐԱ ՈՂՋ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Կ. Պոլսոյ վերջին յետադիմական շարժման եւ Ատանայի անորակելի նախճիրներուն է՛ն կարեւոր դասը այն արդէն արմատացած համոզումն է թէ՝ Թուրք տարրը մեծամասնութեամբ գիտակցութիւն չունի յառաջ եկած փոփոխութեանց համար եւ դժուարաւ կը հաշտուի սահմանադրական վարչութեան հետ ։

Երկու դրացի ժողովուրդներու հոգեբանութեան, ձգտումներու եւ ըմբռնումներու գրեթէ հակոտնեայ ուղղութիւնը՝ պարբերական բաղխումները անխուսափելի կը դարձնեն, նամանաւանդ որ մեծ բորենիին սադայէլական քաղաքականութիւնը ընտելացուց անգամ մը խուժանական վայրենի բնազդներու անսանձ ու անպատիժ կիրարկումը՝ եւ իր ուրուականը կը շարունակէ դեռ դեգերիլ մեր դժբաղդ ժողովուրդին վրայ ։

Աստուած իմ. եղա՞ծ է, կա՞յ կամ պիտի ըլլա՞յ արդեօք համանման կնճռոտ ու այնքան քիչ նախանձելի իրականութիւն մը, զոր կը ներկայացնէ հայուն կացութիւնը ։ Դառն ու աներեւակայելի պատահականութիւններ չմնացուցին անոր ։ Քսան դար եւ գալով վերջին քսան տարուան մէջ, այնքան քստմնեցուցիչ է, ինչ որ ապրեցաւ ան, բայց իրական եւ ամէն երեւակայութիւն ծաղրող ։

Երիտասարդ Թուրք կառավարութեան չանթալից խօսքերն ու խոստումները՝ հետեւցնելով ձեռք բերուած փորձառութեանց արդիւնքէն՝ վրան բաց ճիգեր են առանձնայատուկ Թուրք բարբարոսութիւնը բուռ կարելոյն նսեմացնելու ի վնաս հայուն ։ Թուրք վայրենի խուժանը, որ դէմքէն զատ ոչինչ ունի մարդկային, ձիւնի պէս ճերմակ կ'ըլլայ ։ Թերեւս հայ արիւնը Թուրքերն հականեխելու բնոյթն ունի ։ Վեց հայեր կախաղան կը հանուին կամ ո՛չ՝ եւ միմիայն անոնց դատապարտութիւնը՝ եւ դատապարտութիւնը միայն՝ ապացոյցն է կառավարութիւնը ներկայացնող պատերազմական ատեանին կամ արտակարգ միամտութեան եւ կամ շատ աւելի հաւանական չարամտութեան ։

Հայերը կը դատապարտուին որովհետեւ միջերնին յօժարաբար չերկարեցին իրենց կեանքին սպառնացող եաթաղանին, եւ կամ պարզապէս խոյս տուին խորտիկ ըլլալէ ։

Օսմանեան պատժական օրէնքին վրայ՝ այս երկու պարագաներն ալ աւելնալու են առ ի զգուշութիւն ։

Թէ Թուրքերու ձեռքով կառավարուած երկրի մը մէջ կրնա՞յ արդարութիւն տիրել՝ այնքան անհաւատալի կերեւայ, որքան անկարելի է որ երկրագունդիս երկու բեւեռները իրարու մօտենան ։ Թերեւս այս դատողութիւնը շատերու խիստ թուի. եւ առաջինը պիտի ըլլամ սխալը սրբագրող ։ Բայց մինչեւ հիմայ ո՛ եւ է հանգամանք մը չեղաւ, որ նպաստաւոր ըլլար մեր համոզումը տկարացնելու ։

Բայց անիրաւ չպիտի ըլլար բոլորովին դատապարտել մեծամասնութիւն մը, որ անուրանալիօրէն տգիտութեան ու ֆանատիկոսութեան առաւել կամ նուազ անգիտակից գործիքն է ։

Ազգերու կեանքին մէջ յեղաշրջումը որոշ օրէնքներու ենթակայ է ։

Դարաւոր բռնապետութեան ու կոյր հնազանդութեան ընտելացած ժողովուրդ մը մէկ օրէն միւսը սահմանադրական չկրնար ըլլալ, ոյն ալ Թուրք ժողովուրդը. սա պարզ պատճառաւ որ քաղաքական–քաղաքացիական դաստիարակութենէ բացարձակապէս զրկուած է ։ Ան երբեք սորված չէ իր դրացիին պատիւը, ինչքը ու կեանքը յարգել այն գիտակցութեամբ, որ քաղաքակիրթ երկիրներու քաղաքացիին յատուկ է ։

Եւ քաղաքակրթութիւնը չպատուաստուիր, այլ կ'իւրացուի դաստիարակութեամբ։ Ըստ որում՝ քաղաքական ամէն անակնկալներու բացառութեամբ՝ հայ ազգին դրութեան բարելաւումը կախում ունի Թուրք ժողովուրդին աշխարհահայեացքի փոփոխութենէն, զոր գիտութիւնը ու դաստիարակութիւնը ստիպողաբար պիտի մտցնեն Թուրք նոր սերունդին մէջ ։

Մինչ այդ սակայն ներելի չէ յոռետեսութեան անձնատուր ըլլալ ։ Երկրին բարեկարգութեան ամէն յոյս կտրուած չէ ։ Գիտնալու ենք միայն նուազագոյն նպաստաւորութենէն իսկ օգտուիլ ։ Ամէն ոք համաձայն է այս մասին. անհամաձայնութիւնը միմիայն եղանակին վրայ է, որով պիտի ուզենք օգտուիլ ։ Մինչեւ հիմայ ազգային–յեղափոխական գործունէութիւնը կայարան չհասած շոգեկառքի մը նմանեցաւ, զայն վարողները երբեք չ'համաձայնեցան հետեւելիք ուղիին վրայ, թէպէտեւ բոլորն ալ իրենց ջանքերը միեւնոյն նպատակին բեւեռուած ըլլան ։

Շատ յեղեղուած սովորութիւն մը եղած է այլեւս, ազգի մը ճակատագիրը նաւու մը նմանցնել, զոր սակայն անվտանգ նաւահանգիստ հասցնելու համար՝ նաւապետներու կամ զայն ըլլալ յաւակնողներուն համերաշխութիւնը ըստիպողական պահանջն է ամենատարրական տրամաբանութեան ։

ԿԱՐԻԾ

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. Նախ. թիւէն եւ վերջ)

Մի երկու ամիս առաջ, մի հայ լրագրում կարդացի հետեւեալ կոչը, «հայե՛ր, չո՛ր պահենք մեր վառօդը» ։ Եւ սակայն ո՛չ այդ կոչը, ո՛չ վառօդը եւ ոչ նրա չորութիւնը արգելք չեղան, որ Կիլիկիայի հայութիւնը կործանուէր։ Ընդհակառակը, երբ 20 – 30 տարի առաջ հայերը նոյնիսկ վառօդ չունէին, այն ժամանակ հայկական ջարդեր եւ աւերումներ էլ չկային ։ Այնուհետեւ որքան հայերը իրենց վառօդը չորացրին, այնքան ջարդերի սարսափները բազմապատկուեցին ։ Սա մի իրողութիւն է, որ ոք չի կարող ուրանալ ։

Արդարեւ, հայերը հնումն ենթարկուեցին հարստահարութեան, սպանութեան եւ զրկողութեան, բայց այդ բոլորը եղել են անհատական դէպքեր, որոնց ենթակայ են եղել, եւ այժմ էլ ենթակայ են, հայերի հետ միասին ապրող Թիւրքիայի միւս ցեղերը եւ ազգերը նոյնիսկ Թիւրք տարրը ։ Բայց ոչ մի համեմատութիւն չի կարող լինել հայերի այդ նախկին հարստահարութեան եւ այժմեան հայութեան ջնջման մէջ, որը առաջ եկաւ «մկրտող քահանայի» մեծամտութեան եւ անձնապաստանութեան «գինովութիւնից» եւ մեր վառօդի . . . «չորութիւնից» ։

Ընդունելով ինքնապաշտպանութիւնը իբրեւ անվիճելի, բայց նաեւ իբրեւ ամենավերջին միջոց՝ միանգամայն պախարակելի է լրագիրների, միտինգների, ժողովների այն կոչերը եւ հրաւէրները, որոնք ի «ձայն փողոյ եւ թմբուկի» Թիւրքիայի հայերին յորդորում են զինուել ինքնապաշտպանութեան համար, «չոր պահել վառօդը» եւայլն։

Վաղուց է, որ Թիւրքիայի ժողովուրդն էլ, կառավարութիւնն էլ կասկածով են վերաբերւում դէպի հայերը, որոնց ամեն մի քայլը՝ իրաւի թէ անիրաւի՝ վատ մտքով է բացատրւում ։ Այդպիսի հանգամանքներում երբ հայերի հեղինակաւոր համարուած աղբիւրներից–ինչպէս մամուլը եւ միտինգներն են–բարձրաձայն հրաւէր է կարդացւում զինուել եւ վառօդը չոր պահել՝ թէկուզ միայն ինքնապաշտպանութեան համար, հայերի դրացիները եւ կառավարութիւնը միշտ այն համոզումն են ունենալու, թէ «հայերը զինւում են, պէտք է յամենայն դէպս մենք էլ պատրաստ լինենք, որ անակնկալների չհանդիպենք» ։ Եւ իրանք էլ սկսելու են նոյնպէս եւ է՛լ աւելի զինուել, է՛լ աւելի գրգռուած դրութեան մէջ ընկնել եւ՝ որ աւելի երկիւղալին է, ամեն մի աննշան ընդհարում հայերի ու իրանց դրացիների մէջ արդէն համարուելու է «սկիզբն երկանց» եւ այդ դրացիները ամենայն թափով յարձակւում են գործելու զինուած հայերի վրայ «ապստամբութիւնը» կամ «վրիժառութիւնը» խեղդելու համար ։

Եւ երբեք հայերին չի յաջողուելու համոզել իրենց դրացի մահմեդականներին, թէ՝ «սպասեցէք, մեզ մի՛ք ջարդիլ, մենք ձեզ պիտի ապացուցենք, որ ինքնապաշտպանութեան համար ենք եղել զինուած ու միայն ինքնապաշտպանութեան համար ենք զէնքի դիմել այլ ոչ ապստամբութեան եւ վրիժառութեան» ։

Իրարու դէմ զինուած եւ իրարու հետ «խառն ապրող» երկու ցեղեր չեն կարող հաշտ ապրել, այլ ընդհակառակը աւելի ուժեղ եղողը պիտի աշխատի շուտով վերջ տալ լարուած դրութեան՝ որպէսզի հակառակորդը չկարողանայ ուժեղանալ եւ մի պատուհաս լինել իր գլխին ։

Հայերի դրութիւնը այդ դէպքում շատ աննպաստ հանգամանքների մէջ է, նրանք ամեն տեղ

մահմեդականների հետ համեմատութեամբ փոքրամասնութիւն են կազմում, ուրեմն միշտ էլ պիտի տուժեն։ Եւ եթէ պատահմամբ իրանք յաղթութիւն իսկ ունենան, այն ժամանակն էլ «զօրքն է» որ պիտի գայ և այդ յաղթութեան վրէժը լուծի հայերից, ինչպէս այդ պատահեց վերջին օրերումս Ադանայում։ Թիւրքիայի «սահմանադրական» բանակից զօրք էր ուղարկուած Ադանայի ջարդերին վերջ տալու համար, բայց երբ այդ զօրքը եկաւ և տեսաւ, որ հայերը ինքնապաշտպանութեան համար մի քանի հարիւր մահմեդական են սպաննել, այն ժամանակ այդ զօրքը անկարող եղաւ հանդուրժել այդ բանին և ինքը սկսեց նոր ջարդեր և հրկիզութիւններ կատարել։ Ահա զօրքերի այդ միջամտութիւնն էր որ Կիլիկիայի կործանման պատճառ եղաւ։

Մոլեռանդութիւնը, տգիտութիւնը, հին ռէժիմի մնացորդները, նոր ռէժիմի դեռ անհաստատ դրութիւնը, պրօվակատօրները ու ամեն տեսակ խարդաւանքներն էլ՝ հրդեհի վրայ ձէթ ածելու պիտի նպաստէ չարունակ։

Պիտի առարկեն մեզ, թէ՝ «զօրքը պէտք է կարգապահութեան վարժեցնել, որ Ադանայի դէպքերի նման խժդժութիւններ չկատարի, կառավարութեան պաշտօնեաներն էլ պէտք է դաւառներում թէ մայրաքաղաքում մեծ զգուշութեամբ ընտրել, որ արդարադատ և պարկեշտ մարդիկ լինեն և ընդհանուրներն իրանց սալմին մէջ խեղդեն անկողմնապահութեամբ։

Այդ բոլորը շատ իրաւացի է. բայց քանի որ այժմ այդ բարի դիտաւորութիւնները գոյութիւն չունեն, ուրեմն ինքնապաշտպանութեան կոչերը այն «դէչ հետեանքը» կունենան, որը այս տողերում նկարագրեցինք։ Բայց երբ կառավարութեան ձեւերը և կանոնները կը փոխուին և կը ստանան օրինաւոր կերպարանք, երբ կը հաստատուի արդարադատ, անկողմնակալ ու պարկեշտ մարդկանց ռէժիմ և կարգապահ զօրք ու ոստիկանութիւն, այն ժամանակն էլ ինքնապաշտպանութիւնը «աւելորդ» կը լինի և կարիք չի լինիլ ոչ կազմակերպելու և ոչ գործադրելու։

Ուրեմն երկու դէպքումն էլ ինքնապաշտպանութեան համար զինուելու չնդալի հրաւէրներն և որոշումները՝ Թիւրքիայում բնակուող այլակրօն դրացի ազգերի համար հնարաւոր եղող խաղաղ, հաշտ և համերաշխ կուլտուրական կեանքին միայն փասել կարող է, առանց ամենափոքր օգուտ առաջացնելու։

Բայց եթէ մեր ազգային «գործիչները» ազգը փրկելու իրանց կամակորութեան մէջ դարձեալ պնդեն «ինքնապաշտպանութեան» և նրա նման միջոցների վրայ, այն ժամանակ հաստատ կարելի է գուշակել, որ մեր «գործիչները» այդ միջոցն էլ, ուրիշ շատ միջոցների նման, պէտք է «ջրին տան» հետն էլ ո՛վ գիտէ քանի տասնեակ հազար անմեղ զոհեր, և կրկին առակի քահանայի պէս շուարած պիտի դիմեն ազգին միեւնոյն յայտարարութեամբ.—«Այս էլ չեղաւ, թէ ուրիշ կայ, բերէք»։

(Հովիւ) Ս. ՁԻՐՔԷՃԵԱՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՑԱՐԸ ԵՒ ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Պետերբուրգ 1 Յունիս

Այսօր Վեհ. Հայրապետը ներկայացաւ Ցարին, Պետերհոֆի պալատը։ Շքեղ ու արքայավայել եղաւ ընդունելութիւնը։ Առանձին սենեակի մը մէջ Կաթողիկոսն ու Ցարը տեսակցեցան. Թարգմանի պաշտօնը կը կատարէր Պրօֆ. Նիքոլա Մառ։

Ստորեւ Ցարին առ Հայրապետն Հայոց գրաւորապէս ուղղած խօսքերուն թարգմանութիւնը եւ Վեհ. Կաթողիկոսին պատասխանը, զոր ինք անձամբ գրի առաւ։ —

ՑԱՐԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

«Ուրախ եմ տեսնելու Ձերդ Սրբութիւնը, Ռուսաց պետութեան սահմանները մտնելէ անմիջապէս յետոյ, Ձեր նոր պարտաւորութիւնները կատարելու ձեռնամուխ ըլլալէ առաջ։ Ըստ օրինակի իմ նախնեաց, վերաբերելով ուղիղ բարեացակամութեամբ դէպի իմ հպատակ Հայ ժողովուրդը, ինչպէս եւ դէպի Ձեր կառավարութեան յանձնուած Հայ (Լուսաւորչական) Եկեղեցին, ես չեմ կասկածիր որ ամէն ջանք ու ճիգ պիտի թափէք Ձեր սպասաւոր գործունէութեամբ ամրապնդելու Ձեր հօտի անդամներուն մէջ քրիստոնէական հաւատոյ ճշմարիտ ոգին։

«Միեւնոյն ժամանակ ես վստահ եմ որ դուք իբրեւ հաւատարիմ զաւակ Ձեր նոր հայրենիքին, որ կ'ընդունի զՁեզ այդպէս ուրախագին, կը յորդորէք Ձեր հօտը դէպի խաղաղ ու աշխատասէր կեանք ու հնազանդութիւն օրինական իշխանութեանց։ Ի նկատի ունենալով մատաղ սերունդի կրթութիւնը քրիստոնէական Եկեղեցւոյ ոգիով, ես կը սպասեմ Ձեզմէ առանձին ուշադրութիւն դարձնել կարգաւորելու Ձեր խնամոց յանձնուած հոգեւոր կրթական հաստատութիւնները օրէնքի ցուցուցած հիմունքներուն վրայ, որպէս զի ուսանող մանուկները կրթուին ընդհանուր հայրենիքի՝ Ռուսիոյ անձնուիրութեան ու սիրոյ ոգիով։

«Թող այժ տայ ձեզ իմ վստահութիւնս, որով հաստատեցի զՁեզ Էջմիածնի Մայրագոյն Պատրիարք-Կաթողիկոս համայն Հայ ժողովրդեան բարդ ու պատասխանատու պաշտօնին մէջ։»

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

«Նորին Վեհափառութիւն ամենաբարեպաշտ Թագաւոր Կայսր Ամենայն Ռուսիոյ։

«Ամենախորին շնորհակալութիւն որ Ձեր Կայսերական Մեծութիւնը համայն Հայոց հոգեւորական ու աշխարհիկ պատգամաւորներու կողմէ իմ ի Մայրագոյն Պատրիարք եւ Կաթողիկոս ամենայն Հայոց ընտրութիւնը բարեհաճ կամօք հաստատեց։

«Նոյնպէս երախտագիտական ջերմ զգացմամբ շնորհակալութիւն ձեզ, Վեհափառ Տէ՛ր, որ բարձրագոյն հաճութիւն ունեցաք Ձեր Կայս. Ներկայութեան ընդունիլ զիս՝ Ձեր խոնարհ հպատակն եւ ունկնդրութիւն շնորհելով ինձ, երջանիկ ու բարեբախտ թողուցիք զիս։

«Նուիրական պարտք կը համարեմ յայտնել թէ ես՝ Ձեր Վեհափառութեան հաւատարիմ հպատակը՝ ցարդ ամէն կուսակցութիւններէ բարձր մնացած եմ. իմ հայեացքն է որ հայ հոգեւորականութիւնը ընդհանրապէս եւ Ռուսաստանի մէջ մասնաւորապէս բոլոր կուսակցութիւններէ իսպառ հեռու մնայ։

«Այս նպատակին պիտի հրաւիրեմ եւ Ձեր Մեծութեան անկեղծ հպատակ Հայոց ժողովուրդը եւ ջերմեռանդօրէն պիտի աշխատիմ որ Քրիստոնէական վսեմ ոգիին ու բարոյականին մէջ կրթուին թէ՛ հոգեւորականութիւնը եւ թէ Հայոց ժողովուրդը, ինչպէս Ձեր Մեծութեան կամքն ու փափաքն է. որպէսզի Ձեր Վեհափառութեան հայրական կաթոգին սէրն ու շնորհները վայելեն եւ Ձեր Արքայական հովանաւորութեան ներքեւ ամէնն իրենց գործերով զբաղին եւ խաղաղօրէն ու օրինաց սահմանին մէջ ապրին ու զարգանան յօգուտ եւ ի շինութիւն Հայոց Եկեղեցին ու մեր Հայրենիքին։ Ա՛յս է եւ պիտի ըլլայ իմ՝ Նորին մեծութեան խոնարհ հպատակին գործունէութեան ուղղութիւնը։

Վեհափառ Տէ՛ր,

«Յաջողելու համար սակայն այս ուղղութեան եւ գործունէութեան մէջ, ամենայն Հայոց Մայրագոյն Պատրիարք-Կաթողիկոսի վարչական, կրթական եւ այլ հոգեւորական գործերու մասին հեղինակութիւնը եւ որոշ իրաւունքները անխախտ եւ իր ուժին մէջ մնալը կարեւոր է ... » Հոս Թագաւոր-Կայսրը ընդմիջելով չնչեց.

«– Ի ՀԱՐԿԷ

«– Ինչ որ կը հաւատամ թէ Ձեր Կայսերական Մեծութեան ալ կամքն է։

«Խորին համոզում ունիմ որ ամենայն Ռուսաց ամենաողորմած Թագաւոր-Կայսրը կը թոյլատրէ ինձ՝ Իր ամենահաւատարիմ հպատակին, յայտնելու թէ արդարութիւնը՝ գթութիւնն ու շնորհը Նորին Մեծութեան հետ անմեկին նոյնացած են։ Այս խոր համոզումիս հետեւանքով Նորին Վեհափառութեան Կայսերական գթութիւնն ու շնորհը պիտի խնդրեմ իր հաւատարիմ հայ բանտարկեալներու ազատման համար ...։

Վեհ. Ցարը ընդմիջելով յարեց,

«–ՄԻՆՉԵՒ ԿՈՎԿԱՍ ՀԱՍՆԻՔ, ԱՆՈՆՔ ԱԶԱՏՈՒԱԾ Կ'ԸԼԼԱՆ»։

«Այս սրտագին իղձերս եւ խոնարհ խնդիրքս Ձեր Կայսերական Մեծութեան փառապանծ Գահոյից առջեւ սփռելով, կ'աղօթեմ ջերմագին Ձեր Վեհափառութեան, Օգոստափառ Կայսրուհիին, Գահաժառանգ Իշխանին, Իշխանուհիներուն եւ բոլոր Կայսերական Տան անփորձ ու անսասան պահպանումին համար։ Բարձրեալն Աստուած ընդունի մեր աղօթքը եւ խնդրուածքը, ամէն։»

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

Պետերբուրգի մէջ կը գրէ Մշակ, Ռուս կարեւոր թերթի մը աշխատակիցը՝ Իզմիրլեան Վեհափառէն ունկնդրութեան ընդունուած է, և զանազան խնդիրներու վրայ խօսակցելէ յետոյ, խմբագրի մէկ հարցմանը պատասխանելով ըսած է Վեհ. Հայրապետը։

—«Ես վճռականօրէն դատապարտում եմ յեղափոխական ձգտումների ամէն մի արտայայտութիւն։ Ես չեմ կարող թոյլ տալ, որ իմ եկեղեցու հաւատարիմ զաւակները կործանիչ սկզբունքներ դաւանեն։ Ես բարձրաձայն, խորապէս հաւատացած խօսքերիս ճշմարտութեանը, ասում եմ ձեզ, որ այդ մարդկանց անմիտ խօսքերը իմ և իմ հոգեւորականութեանս կողմից բացասական վերաբերմունքի կարժանանան։ Դուք հարցնում էք, թէ ինչ է իմ ծրագիրը։ Ես առանձին ուշադրութիւն եմ դարձնում մեր հոգեւորականութեան կրթութեան և դպրոցական խնդիրի վրայ։ Ոչ մի քաղաքականութիւն այդ գործերի մէջ մուտք չի ունենայ։ Մեր նպատակներն այնքան լայն են, որ կարիք չունենք ուղիղ ճանապարհից շեղուելու։ Ես բաղդաւոր եմ, որ մենք, հայերս, վայելում ենք Ռուսաստանի հովանաւորութիւնը։ Այն բարձր բարեացակամութիւնը, որ այստեղ ցոյց է տրվում հայերին, պիտի գնահատել գիտենանք մենք։ Եւ ես համոզված եմ, որ մեր եկեղեցու հարազատ զաւակները կը լսեն՝ իմ դէպի Վեհապետը տածած անկեղծ երախտապարտութիւն և խորին հաւատարմութիւն արտայայտող խօսքերը, դէպի այն Վեհապետը, որի ձայնը միշտ կոչ է արել՝ արդար վերաբերմունք ունենալ դէպի հայ ազգը։»

—Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը, ծանօթանալով այն ծէսի հետ, որով ընդունվել է Թիֆլիսում Նախորդ կաթողիկոս Խրիմեանը 1893–ին, որոշել է Դումայի առաջիկայ նիստում, յունիսի 8–ին, ղեկուցումն ներկայացնել, որ Մատթէոս Բ. Կաթողիկոսին ևս Դուման գիմաւորէ վարչութեան կազմով և ձայնաւորների պատգամաւորութեամբ։ Քաղաքային ինքնավարութեան կողմից ողջոյնի ճառ կարտասանէ քաղաքագլխի պաշտօնակատար Ալ. Խատիսեան։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Անցեալ Յունիս ամսոյ 18 ին, Գում — Գաբուի Պատրիարքանիստ Մայր Եկեղեցիին մէջ գումարուած է Ազգ. Երեսփ. Ժողովը, Նախագահութեամբ Տեղապահ Տ. Յովհաննէս Արշարունի Եպիսկոպոսին, և Ատենապետութեամբ Բ. Ատենապետ Տր. Վահրամ Թորգոմեան Էֆէնտիի։

Երեսփոխաններէն 57 հոգիներ կայ եղած են և բազմաթիւ ազգայիններ։

Թէպէտև Տեղապահ Սրբազանին կողմէ Ազգ. Երեսփոխանաց ուղղուած հրաւիրագրին մէջ «գանփակ նիստ» ըսուած էր, սակայն Ս. Պատրիարքը՝ ինչպէս Պոլսոյ թերթերը կը գրեն, Փոխանորդարանի միջոցաւ ծանուցած էր թէ՝ իր ՈՒԽՏը ազգայնոց ներկայութեան և հրապարակաւ ընել կը փափաքի, և ըստ այնմ կարգադրուած էր։

Երեսփ. Ժողովոյ Ատենական և տեղեկագրական գործողութիւնները աւարտելէ յետոյ, Ս. Պատրիարքը Եկեղեցականներու հետ սեղանը ելլելով պահ մը աղօթելէ յետոյ՝ ժողովուրդին կը դառնայ ու յետադայ բանախօսութիւնը կ'արտասանէ սովորական ուխտն ալ կատարելով։

Միայն թէ՝ հակառակ Արեւելքի ծանուցման, որ «Ս. Պատրիարքը խորանին դառնալով ծնկաչոք և Ազգ. Սահմանադրութեան Տեsraկը ձեռք ը, բարձրաձայն և որոշապէս կարդաց պատրիարքական ուխտը՝» սխալ ըլլալու է։ Եթէ բարեփոխեալ նոր սահմանադրութեան տետր մը կայ, որուն մենք ծանօթութիւն չունինք, այդ ուրիշ բան։ Ապա թէ ոչ՝ ուխտին բանաձեւը հետեւեալն է սահմանադրութեան տետրին մէջ։ (Տե՛ս Գլուխ Ա. յօդուած չորրորդի մէջ։)

«Առաջի Աստուծոյ և ի ներկայութեան Ազգային ժողովոյս՝ հրապարակաւ ուխտեմ հաւատարիմ մնալ Տէրութեան և Ազգիս, և ճշմարտապէս հսկել ազգային Սահմանադրութեան անթերի գործադրութեան։»

Հիմայ դառնանք Նորին Ամենապատուութեան բանախօսութեանը որ հետեւեալն է։

«Տիա՛րք Երեսփոխանք.

«Սիրտս լեցուն է շնորհապարտ զգացումներով ու առանց երկիւղախառն տրոփումներու չէ, երբ ապիկար և անարժան, կը հրաւիրուիմ Կ. Պոլսի Պատրիարքութեան ծանր և դժուարին պաշտօնին, առաւելազանց վստահութեամբը ազգիս ։

«Պատրաստ եմ կատարելու ուխտըս, որ պիտի կապէ զիս անքակտելի հանգոյցով մը Օսմ. Սահմանադրական կառավարութեան և Ազգիս շահերուն հետ միանգամայն, և այդ ուխտին մէջ պիտի դնեմ իմ գիտակցութեանս վկայութիւնը իր բոլոր անկեղծութեանը և լրութեանը մէջ ։

«Ձեմ վարանիր յայտարարելու թէ եկած եմ պատասխանատուութեան մը բեմին առջեւ երեւալու, ուր գուցէ անաչառ դատաւորի մը արդար սաստը լսեցնէ զիս, եթէ երբէք անարժանաբար չկրնամ հաստուցանել իմ ուխտս ։ Սակայն և այնպէս վստահցած բոլորանուէր գործակցութեանը Պատկառելի ժողովիդ և Ազգ. Վարչութեան, խըրախուսուած բոլոր կուսակցութեաց միազօր համերաշխութենէն և մանաւանդ զօրացած Օսմ. Սահմանադրական կառավարութեան արդար բարեացակամութեամբը, յանձն կ'առնեմ այս լուծը, որուն տակ չընկճուելու համար ձեր աղօթքներուն և Աստուծոյ կապուբնիմ։ Իմ պարտքըս, ուրեմն, խառնելով ձերինին հետ, է ծառայել Օսմ. Սահմ. կառավարութեան և սիրելի մեր Ազգին, պահպանելու համար այն ժողովուրդը, որ իր ամբողջ պատմական շրջանին մէջ ապրեցաւ այնպէս որ ո՛չ մէկ ժողովուրդի նախատինքին արժանի գործ չ'կատարեց երբէք. նոյնիսկ 3000 տարի առաջ Բաբելոնէն գիտուած այն հանդարտ գործունէութիւնը և յառաջդիմասէր ոգիով հողին մշակութեան հետ կապուած այդ ժողովուրդին կեանքը, որ վերջին վեց դարերու մէջ ալ Օսմ. կառավարութեան վստահութեան արժանացաւ։ Նոյն այդ ժողովուրդը ինքնութիւնը պահպանելու բոլոր ուժովը ոգեւորուած, պիտի կրնայ ունենալ խաղաղութեան հանդարտ նոյն երջանիկ օրերը ։ Բայց որովհետեւ այս ընդարձակ կառավարութեան մէջ Օսմ. պետութիւնը կազմող զանազան տարրեր կան, որոնք իրարու մօտ և իրարու մէջ պիտի ապրին, նոր. արդարութեան վրայ միայն հիմնուած զօրութիւն մը պիտի կրնայ զանոնք միացնել ճշմարիտ նպատակէտի մը, որ երկրին յառաջդիմութիւնն ու երջանկութիւնը պիտի ըլլայ։ Այդ նոր զօրութիւնը պիտի կազմուի նոյնիսկ երկրին մէջ, դիմադիր ուժ մը չինելու համար բոլոր փորձութիւններուն դէմ ։ Ու այդ տարրերու զուգակցութեան մէջ ամէնէն հաւատարիմ ու ամէնէն արդար դերը պիտի կատարէ Հայոց ժողովուրդը ։

«Դուք ինքնին գիտէք թէ այդ ժողովուրդը պահպանելու համար ի՛նչ տարրեր կային, որոնք զինքը ապրեցուցին ։ Ես մի առ մի պիտի չթուեմ զանոնք, միայն պիտի ուզեմ յիշեցնել դէթ թէ այն սուրբ ու անխախտ հաստատութիւնը, որ Եկեղեցի կը կոչուի, պահեց մեր հաւատալիքները, մեր աւանդութիւնները, իր չուրջը ժողվելով ու հաստատելով մանաւանդ այն շէնքերը, ուր ազգի մանկտին կրթուեցաւ. շինեց իր ճակատագիրն ու բախտը, առանց զայն մատնելու կորստեան անդունդին ։

«Այդ ժողովուրդն որ կուգայ այսօր նոյն իսկ Օսմ. պետութեան երջանկութեան համար իր կողմէ իր բաժինը բերելու ։ Պիտի ներէք եթէ պահ մը ձեր առջեւ թափ տալ ուզեմ երեւակայութեանս ու ես այդ օսմ. պետութիւնը ներկայացնեմ իբրեւ պատերազմի պատրաստուող մարտիկ մը, որ իր յաղթութեան վրայ աներկեան կը մնայ ։ Բոլոր իր մէջ ապրող օսմ. տարրերը իրարու հետ կը մրցին սպառազինելու զինքը ։ Ամէն ոք պիտի բերէ իր զէնն ու զարդը. իսկ ես պիտի ուզէի ընտրել այդ զինուորին գօտին, գօտին որ ընդգրկումի և փառումի խորհրդանշանն է, գօտին որ պինդ պիտի բռնէ այդ արդարութեան մարմինը, գօտին ուրկէ պիտի կախուի նոյնիսկ արդարութեան սուրին երախակալը։ Այդ նուիրական բաժինը ես իմ ձեռքովս, ձեր գործակցութեամբ և բոլոր ժողովուրդին հաճութեամբը պիտի բերեմ Օսմ. պետութեան ։

«Անոր և Ազգին հաւատարիմ մընալու համար կը դառնամ Աստուծոյ և կ'ուխտեմ ձեր ներկայութեան։ Ո՜վ իմ Աստուածս, զոր իմ հայրերս պաշտեցին, պաշտեցին զՔեզ իրենց բոլոր նահատակութիւններով, զՔեզ պաշտեցին տառապանքի ամբողջ դարերու մէջ, ու ամէն օր սակայն Քեզի դարձան, Քու ողորմածութենէդ ակնկալելու համար իրենց փրկութիւնը ։ Քու մեծութեամբդ բռնապետները կ'իյնային. այսպէս կը կարդայինք պատմութիւններու մէջ, և Քու զօրութեամբդ մեր առջեւ իսկ տեղի ունեցաւ նոյն բանը։

«Հիմա որ ազատ կը զգանք ինքզինքնիս, հիմա որ սահմանադրական կառավարութեան ներքեւ կ'ապրինք, շնորհակալ կ'ըլլանք Քեզի ։ Պահէ՛ մեր Եկեղեցին, պահէ՛ մեր Ազգը, պահէ՛ այս ժողովուրդը, որ Քեզ սիրեց ու պիտի սիրէ » ։

Այս բանախօսութենէն վերջ Ս. Պատրիարքը խորանին դառնալով ծնկաչոք և Ազգ. Սահմանադրութեան տետրակը ձեռքը, բարձրաձայն և որոշապէս կարդաց հետեւեալ Պատրիարքական Ուխտը ։

«Առաջին Աստուծոյ և ինքնակալութեան Ազգային Ժողովոյս, հրապարակաւ կ'ուխտեմ հաւատարիմ մնալ Սամ. Սահմանադրական Տէրութեան և Ազգիս և ճշմարտապէս հսկել անոր անխեղի գործադրութեանը »։

Ս. Պատրիարքը երբ ոտքի ելաւ որոտընդոստ ծափահարութիւններ թնդացուցին Մայր եկեղեցիին կամարները ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Աղէքսանդրիա Ս. Գ.– Ձեր 29 Յունիս թուակիրն ստացուած է ։

Ձեր նամակը ստանալէ յետոյ միայն հազիւ առիթ ունեցանք եւ յաջողեցանք ստուգել թէ՝ ստացականը յանձնուած է, Ձեր գրածին համաձայն ։

Աւելի ընդարձակ բացատրութիւն գրելու համար ձեզ, Ձեր երկրորդ նամակին պիտի սպասենք, զոր կը յուսանք թէ չէ՛ք ուշացներ ։

[illegible]
Ի ՆՊԱՍՏ ՍՈՎԵԼՈՑ

Տ. Տ. Կարապետ Էտիրնէլեան (Թանթա) 50, Առաքել Պէրպէրեան 40, Թանթա Գրիգոր Տէր Միքայէլեանի ձեռամբ ծախուած 19 օր. 206 ղրշ. Մանսուրայ Գեղամ Տէր Միքայէլեանի ձեռամբ ծախուած 20 օր. 205. Զակազիկ. Ճիյէրճեան Եղբարց ձեռամբ ծախուած 8 օր. 100. Իզմիր, Նիկողոս Զպուգճեանի ձեռամբ ծախուածներուն առ հաշիւ ստացուած 154, Հաճի Յակոբ Քիւրքճեան 40, Հասան պէյ Հօսնի 20, Գամրիկ Մանուկեան 15, Յովհաննէս Երամեան 15, Բիէր Սինանեան 15, Յարութիւն Նազարէթեան 15.

Գումար	875
Գումար նախ. ցանկի	9315,25
Համագումար	10170, 25

Ծանօթ.– Տխուր-մպիտի հաշուեփակը ընել կարենալու համար, դեռ չ'վճարող ազգայիններէն կը խնդրուի իրենց վճարումը փութացնել ։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ
(Պոլսական)

= Այվալըգի մէջ պաշարման վիճակ հրատարակուած է, տեղւոյն անդորրութիւնը և բարեկարգութիւնը վերահաստատելու նպատակաւ . . . ։

= Հարբերի չափ յետադիմականներ, որոնք ջարդերու մասնակցած են, Հալէպէն Կ. Պոլիս ղըրկուեր են դատուելու համար ։

= Վեցական տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուած Թահիր բաշաները Միտիլլի ղրկուած են ։

= Շեվքէթ բաշա Մամուլի օրէնքին կցուելու համար երկու յաւելուածական յօդուածներ պատրաստելով Երեսփ. Ժողովին ղըրկած է ։

= Սուլթան Մէհմէտ Ե. չքեղ հացկերոյթ մը տուած է ի պատիւ Եգիպտոսի Խտիվին ։

= Յունաց Տ. Եոաքիմ պատրիարքը Բ. Դուռը երթալով կըրթական վերջին օրինագծին դէմ բողոքած է ըսելով թէ՝ «այդ մասին լոկ բողոքով մը չ՛պիտի բաւականանայ, այլ իրաւունքներուն պաշտպանութեանը համար ուրիշ միջոցներու ալ պիտի դիմէ ։»

= Տէրսիմի գաւառին քիւրտերը վերջերս հնազանդութիւն յայտնած ըլլալով, զինուոր ղրկելու պէտք չէ՛ մնացած ։

= Երլաղի պարտէզին բացման առաջին երկու օրերը հարիւր տասը ոսկիի հասոյթ գոյացած է մուտքի տոմսերէն ։ Կ'ըսուի թէ՝ պիւֆէ մ'ալ պիտի հաստատուի ։

= Կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք առնել որոշած է Ալպանացի խռովարարներուն դէմ ։

= Մեծ խրախճանութիւններ պիտի կատարուին Պոլսոյ մէջ Յուլիս 10 ին՝ որ Սահմանադրութեան հռչակման նախընթօրն է ։

= Մահմուտ Շեվքէթ բաշա յանուն Օսմ. կառավարութեան, նոր ծանուցագիր մը ղրկած է տէրութեանց, իրենց զինուորները Կրետէի մէջ պահել պահանջելով ։ Թուրք թերթերէ ոմանք կը քննադատեն Շեվքէթ բաշայի ընթացքը թէ՝ Բ. Դրան իրաւասութեանց մէջ ոտնձգութիւն ըրած է իր ծանուցագրովը ։

= Բ. Դրան և պաշտպան տէրութեանց միջև կարծիքի փոխանակութիւններ կը կատարուին Կրետէի խնդրոյն համար ։ Յուսացողներ կան թէ՝ այդ խնդիրը Օսմ. բաղձանքներուն համաձայն պիտի վերջանայ ։

— Ապտիւլ Համիտի դէմ հետզհետէ դատերը շատնալու վըրայ են, բայց կոչնագրերը տեղը հասցնող յարմար բարապան չ'կայ եղեր . . . ։

— Պուքրէշէն ստացուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ Պէսարապիոյ շրջականներուն մէջ հրէից ջարդ պատահած է ։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒՄ

Վանէն ստացուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ՝ Վանի և Հաճընի Առաջնորդները և շրջականներէն շատ մը ուրիշ կրօնաւորներ ձերբակալուած են, որոց համար կ'ըսուի թէ վերջին դէպքերուն հետ կապ ունին։

ԱՏԱՆԱ

Պատերազմական՝ ատեանը 8 հայ ևս դատապարտած է 10 և 15ական տարուան տաժանակիր աշխատութեան ։

Ինչպէս կերեւայ, մեր օսմանցի հայրենակիցները եղած բողոքներուն ի հեճուկս չարժած ըլլալու հզօր տրամադրութիւններ ցոյց տալ կուզեն ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Զինուորական տրոց գանձումը այս տարուան համար ևս որոշուած է, զինուորագրութեան օրինագիծը տակաւին աւարտած չ'լինելուն համար ։ Երեսփոխան ժողովին մէջ այս առթիւ վիճաբանութիւններ տեղի ունեցած են ։

ՏԱԼԱՎԷՐԱ

Մեր Գահիրէի Ազգ. Առաջնորդարանին մէջ Ազաւնունի Առաջնորդին գալէն ի վեր, կնիկներու և աղջիկներու խնդիրներ կ'ստեղծուին ու Առաջնորդարանի Սեղանին վրայ կը դրուին ։ Կ'ըսեն թէ՝ բաւական ալ տալավէրա կայ . . . ։ Մեր Առաջնորդը՝ ինչպէս կերեւի՝ «Կանանց Ազատութեան պաշտպան» Միութիւն մը կազմած ըլլալու է՝ Պիտօ Տր Բշասրմանի մը հետ ։ Կը շնորհաւորենք իր այդ ազատասիրութիւնը . . . ։

Վերջին անախորժ դէպքի մը մանրամասնութիւնները յաջորդ թիւերով ։

ՆԱՄԱԿ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱԿԱՆ ՀԱՇԻՈՑ ՔՆՆԻՉ ՄԱՍՆԱԽՄԲԻՆ

(Շար. նախորդ թիւէն եւ վերջ)

Տիա՛րք քննիչք.– Մատթէոս Վրդ. Գայըգճեան Յոպպէ Տեսուչ եղած ժամանակը իր նախորդէն տարեկան 150 ոսկի աւելի ծախք կը ներկայացնէ ։ Հինգ տարի տեսուչ կըլլայ, ահա քեզի 750 ոսկի աւելի ծախք մը, որ բացարձակ զեղծում է ։ Ինչո՞ւ այդ բանը երեւան չէք հաներ ։

Սարգիս Վրդ. Աճէմեան կուսապղծութեան հերոսը, երբ Թարգման կ'ըլլայ, դրամ չունենալէ զատ պարք ալ կունենայ. բայց Թարգմանութեան պաշտօնը ստանձնելէ յետոյ՝ մէկէն կը հարստանայ. Յունաց վանքին առկօսով դրամ կուտայ, իր եղբօր երկու որդիները զատ զատ քօլէճներ կը ղրկէ. տարեկան 30 ոսկի իր եղբօր կը ղրկէ տընական պիտոյից համար ։ Ինքն ալ չաբունակ հաւու եւ ճապաւացակի միսերով խորտիկներ կը վայելէր իր բարեկամաց հետ. կաղաչեմ ըսէք. ո՞ւրկէ են այս դրամները. եւ եթէ դուք իրաւամբ անաչառ քննիչներ էիք, ինչո՞ւ այս ամենը երեւան չէք հաներ ։

Նմանապէս Մովսէս Վ. Ոսկերչեան Բեթղեհեմի Տեսուչ եղած ժամանակ միշտ իր նախորդէն 100-150 ոսկի աւելի ցոյց կուտայ. նոյնպէս Սիմոն Վ. Թէքեան Ս. Յարութեան Տեսուչ եղած ժամանակը, Տէր Ղեւոնդ Վ. Մաքսուտեան՝ իր ելմուից Տեսուչի հանգամանքով երբ այդ չափազանց ծախքերուն դիտողութիւն կ'ընէր, թուղումպաճի վարի ամէն կողմէ վրան կը յարձակէին բերան-մօրուք կը հայհոյէին եւ զարնելու, ծեծելու սպառնալիքներ կ'ընէին, որովհետեւ ամենակարող Աւետիս ծառայ մը պաշտպան ունէին. իսկ Ղեւոնդ Վարդապետ ծայրայեղութեանց տեղի չի տալու համար կ'ստիպուէր ակամայ վճարել այն

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԾԽԱԽՈՏԻ

ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՍԻԿԱՐԷԹՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՎԱԿԷ – ԷԼ – ՊԻՐՔԷ ՓՈՂՈՑ ԷՕԶՊԷՔԻՅԷ

HIGH LIFE CIGARETTES
N.A. HADJETIAN FRÈRES
TRADE MARK
RUE ESBEKIEH
EN FACE L'HOTEL DES VOYAGEURS
CAIRE EGYPT

ՍԵՓԱԿԱՆԱՏԵՐՔ
Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՅԱՏԿԱՆԻՇԸ ԻՐԵՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀԵԱԼ Է.

Արեւելեան ընտիր ծխախոտներէ պատրաստուած Թարմ սիկարէթներ անմրցելի աժան գիներով ունենալու կամ վայելելու համար, ամէն անգամ և ամէն տեղերէ աւելի՝ պէտք է նախընտրել մեր վաճառատունը.

Առաջնակարգ տեսակներէ Եւրոպական սիկառներու լաւագոյն զանազանութիւնները գտնելու համար հարկ չ'կայ հոս ու հոն ժամավաճառ ըլլալու. բաւական է անգամ մը անպատճառ այցելել մեր վաճառատեղին.

Պարսկական ամենաընտիր Թէմպէքիի այլ և այլ տեսակները բացի մեր վաճառատունէն, ուրիշ տեղերէ գնելը պարզապէս սխալել է:

Մեր վաճառատունը վերջապէս, գիներու աժանութեամբ, տեսակներու բազմազանութեամբ ու ճոխութեամբ և այլ ամէն տեսակէտներով, և մանաւանդ գործածել որոշած ապրանքներուն Թարմութեամբը անմրցելի է, որուն անժխտելի ապացոյցներէն մին ալ զարգացած եւրոպացիներէ օրըստօրէ մեծ քանակութեամբ և ստուար Թուով եղած յանձնարարութիւններն են.

Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

դրամները. եւ քանիցս ալ ի պաշտօնէ բողոքած է թէ՛ Ս. Պատրիարքին եւ թէ՛ Տնօրէն ժողովին եւ սակայն Աւետիս ծառային ազդեցութեամբ միշտ այն բողոքները անլսելի մնացած են. կարծեմ հարկ չկայ հոս կրկնել թէ՝ Աւետիս ծառան հին ռէժիմի օրով վանքին մէջ ամէն բան էր։

8. Տիա՛րք քննիչք.— Երբ Ձեր նախորդները՝ Մատթէոս Վ. Գայըգճեանը Պոլիս կանչեցին բացատրութիւն տալու համար իր շինծու տեղեկագրին եւ մոռցածին հաշիւներուն, այն ատեն, Մատթէոս Վ. 45 ոսկի ճանապարհի ծախս կ'առնէ, ասոր անոր շատ նուէրներ. ի մէջի այլոց յիշենք ցոհարէ մատանի մը, Պատրիարքական մեծադիր Լուսանկար մը եւլն. եւլն. Գ. էֆ. Նորատունկեանին կը տանի. նոյնպէս Մանկունի Եպիսկոպոս Երուսաղէմէն Պոլիս գնալու ատեն, կենաց փայտէն մաս մը նուէր կը տանի նոյնպէս Նորատունկեանի կնոջ՝ որպէսզի վզէն կախէ, որպէս թէ՝ Վսեմաշուք Տիկինը Սրբուհի մը եղած ըլլար եւ կենաց փայտ կրելու արժանի: Ահա թէ ինչո՞ւ Նորատունկեան էֆ. հոգւով ու մարմնով Երուսաղէմի հաշիւներուն փարած էր եւ չէր ուզեր որ վերջանային։

Մատթէոս Վ. Պոլիս հասած օրէն 5 ական ոսկի ամսական կառնէ փոխանորդ Եղիշէ Վարդապետէն, Երուսաղէմատունը ուտել խմելէն զատ. 20 ամիս Պոլիս մնալէ յետոյ, աղաչանաց գիր կը գրէ Տ. Եղիա Ծ. Վրդպ՝ Մատթէոս Վարդապետը Պոլսէն կանչելու համար Սրբազան Պատրիարքին բարեխօսելու: Տ. Եղիա Ծ. Վարդապետի բարեխօսութեամբ Ս. Պատրիարքը հեռագրաւ Մատթէս Վ. վանք կը կոչէ, եւ երբ գալով Ելեւմտից տեսչութիւնը կստանձնէ, դրամարկղէն 60 ոսկի կառնէ առանց ժողովի գիտութեան, իբրեւ Ելեւմտից տեսչի երկու տարեկանը: 15 ոսկի ալ Պոլսէն վերադարձին կառնէ: Ահա մօտաւորապէս 120 ոսկի զեղծում, որ պարզապէս Մատթէոս Վ.ի կոկորդը անցած է:— Ինչո՞ւ այդ դրամը երեւան չէք հանած:

9. Տիա՛րք քննիչք.— Սարգիս Վ. Աճէմեան կրկին Թարգման ըլլալու համար 200 ոսկի կաշառք տուած է. նոյնպէս Պետրոս Վ. Սարաճեան Կիպրոսէն բերել տալու համար 150 տուած է: Աւետիս ծառային եւ Դաւիթ Վարդապետին ռիւթպէ եւ նշան բերել տալու համար, ըստ Մատթէոս Վ. Գայըգճեանի վկայութեան 2042 ոսկի ասոր անոր կաշառք տուած է:

Կ'աղաչեմ ըսէք անաչառ եւ անկողմնակալ քննիչներ. ինչո՞ւ այս դրամները երեւան չէք հաներ. եւ անոնց պատճառ եղողները զեղծարար չէք ներկայացներ.

10. Տիա՛րք քննիչք.— 906ին Բեթղեհեմի մէջ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Լատինաց հետ. Սարգիս Վրդ. Աճէմեան իր տետրակին մէջ 200 Օսմ. ոսկի կաշառ գրած էր այն կռւոյն համար տրուած, բայց վերջը Միաբանութիւնը տուեց որ փարա մ'ալ տուած չէ. սակայն Աճէմեան Վրդ. այն դրամը վանքէն արդէն առած էր եւ իրեն համախոհներուն հետ բաժին ըրած: Նաեւ հանրածանօթ կուսակցութեան համար այնքան դրամ տուած է: Եթէ դուք հրահանգուած չէք, ինչո՞ւ այս դրամները երեւան չէք հաներ:

11. Տիա՛րք քննիչք.— Մեծ Օրէջի վարձքերէն 1500 ոսկիի բացարձակ գողութիւն մը կայ. ինչո՞ւ համար երեւան չէք հաներ. որուն համար այնքան գրուեցաւ:

12. Տիա՛րք քննիչք.— Ահա կը տեսնենք թէ՝ ամբողջ այս ու այն գողցած են, եւ անոնց քաւութեան նոխազը կը դառնայ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. Մաքսուտեան: Շատ կը մտածեմ եւ սակայն չեմ կրնար ըմբռնել թէ՝ ի՞նչ օրէնքով եւ ի՞նչ տեսակ արդարութեամբ Տ. Ղեւոնդ Վարդապետի պէս հանճար մը, եզակի հանգամանքներով օժտուած անձնաւորութիւն մը, որ Ս. Աթոռին այնքան բարիքներ հասուցած էր, այսօր ուրիշին մեղացը համար դատապարտել կուզուի:

Տիա՛րք քննիչք.— Եթէ կը կասկածիք այս ըսածներուս, լսեցէ՛ք թէ ի՞նչ կըսէր Վեհ. Հայրապետը հոս եղած ժամանակ, Տպարանի Տեսչին հետ խօսակցութեան մը պահուն. «Գիտեմ տղա՛ս, գիտեմ, ասոնք (Գայըգճեան աւազակաց խումբը ակնարկելով.) վանքը կողոպտողներ են, ասոնք գործ տեսնողներ չեն. բայց ի՞նչ ընենք կեդրոնին որ խնդիրը այսքան ձգձգեց եւ Ս. Աթոռը այսքան նիւթական եւ բարոյական վնասներու ենթարկեց...»

Իսկ երբ ազատութիւն հռչակուելէն յետոյ երթալու կը պատրաստուէր, Վարդավառի օրը վերջին պատարագը մատոյց: Ս. Պատարագէն յետոյ Տ. Տ. Եղիա եւ Կարապետ Ծ. Վարդապետները Ն. Վեհափառութեան Աջը համբուրելու կ'երթան զատ զատ. եւ երբ կը խնդրեն որ Պոլիս երթալու ժամանակ սա խնդիրները վերջացընելու միջոց մը ձեռք առնէ, վերստին յիշեալ երկու Վարդապետաց ալ միեւնոյն պատասխանը կուտայ. «Այո՛, երբ Պոլիս հասնիմ, առաջին գործս պիտի ըլլայ հաշտութիւն մը գոյացընել, եւ փութով Տ. Գէորգ Արքեպիսկոպոսը եւ Ղեւոնդ Վարդապետը վանք վերադարձունել, մինչեւ որ այս երկուքը հոս չ'գան, վանքը չի շտկըուիր եւ գործերը կանոնաւոր ուղղութիւն մը չեն առներ եւլն. եւլն.:»

Ցաւ է մեզ ըսել թէ՝ այս պաշտօնական յայտարարութեանց բոլորովին հակառակը գործեց Պոլիս. եւ երբ մենք ալ ճշմարտութիւնը կը խօսինք, հանրութենէն մաս մը մեզի դէմ կը զայրանայ, կը սրտմտի, կարծելով թէ՝ Մենք Ս. Հայրապետին դէմ մասնաւոր հակակրութիւն մը ունինք: Ամենեւին ո՛չ.— Եթէ հանրութիւնը իր Ս. Հայրապետը կը պատուէ, կը յարգէ կազինոներու, ճաշարաններու եւ մէյխանեներու մէջ, մենք կը յարգենք եւ կը պատուենք, մեր եկեղեցիներու, մեր աղօթքներու եւ մեր Ս. Պատարագին մէջ. միայն կը ցաւինք որ ինքը իբրեւ Հայրապետ՝ հակակրութիւն մը կը տածէ հանդէպ Ս. Աթոռիս, որուն ինք 12 տարիներ պաշտօնական հիւրը եղաւ եւ խնամք վայելեց: Եւ կը պաշտպանէ այն տեսակ մարդիկներ, որ իր աթոռակալութեան տարիներուն մէջ անոնց բարոյականին խաթարումը տեսաւ, եւ անոնց վնասակար գործունէութիւնը անձամբ եւ լաւ ուսումնասիրեց, ու հրապարակաւ ալ վկայեց թէ՝ ասոնք իրապէս վնասակար տարրեր են: Բայց քանի որ հանրութիւնը ճշմարտութիւն լսել չ'ախորժեր, ու կը զայրանայ, իր խիղճին եւ դատողութեանը կը յանձնեմ ներկայս, որ ուշի ուշով կարդայ եւ արդար դատաստան ընելու ջանայ:

(Երուսաղէմ) ՄԱՇՏՈՑ

ՍԻՆԿԸՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Ժ. ՆԱՑՏԼԻՆԿԸՐ

Պավաքի փողոց. Խավնէտարի սեփականութիւն, Պրիսթօլ Օթէլի ճիշտ դիմաց, Գաֆէ Տը Լա Պուրսի կից

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐՈՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՈՒՆԻ

Աշխարհի ամենէն լաւագոյն կարի մեքենաները ՍԻՆԿԸՐներն են եւ ասոնցմէ մինչեւ ցարդ 17,000,000 ծախուած է:

400 է աւելի վկայականներով եւ մետալներով վարձատրուած, երաշխաւորեալ մեքենաներ,

ԱՄԵՆԷՆ ՄԵԾ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ
ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՑԱՆԱԿ

Փարիզի 1900 ի Տիեզերական ցուցահանդէսին մէջ ստացած է.
ՀԱՑԹԱՅԹԻՉ ԲՐՈՒՍԻՈՅ ՀԱՑԹԱՅԹԻՉ ԱՆԳԼԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ
ԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԱՐՔՈՒՆԻՔԻՆ ԵՒ ԹԱԳԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐՔՈՒՆԵԱՑ
ՀԱՑԹԱՅԹԻՉ Ն. Բ. ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ ՑԱՐ

Կեղծերէն զգուշանալ, ուշադրութիւն դարձնել իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ ՍԻՆԿԸՐի յատկանշին

THE SINGER MANFG. CO.
TRADE MARK

ԳԻՆ ՉԱՓԱՒՈՐ

Ձրի դասեր և նորոգութիւններ, ՍԻՆԿԸՐ մեքենայից համար, յաճախորդատուներուն մէջ.

Վճարմանց դիւրութիւն

Փոխանակութիւն հիներու եւ նորոգութիւն ամեն կարգի Մեքենայից

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

«Արշալոյս» ի բաժանորդներուն

Կը խնդրուի մեր մինչեւ ցարդ չ'վճարող բայց յարգելի բաժանորդներէն, որպէսզի բարեհաճին առանց մեր ուղղակի դիմումին սպասելու, իրենց բաժնեգինները ղրկել Rédaction du Journal ARCHALOUYCE հասցէով.

ԴԻՒՐՈՒԹԻ՛ՒՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻ՛ՒՆ

Ալ հոգ մի՛ ընէք թէ ձեր կարի մեքենաները Շաքեալի մը գլխուն վրայ դրած հոս ու հոն պիտի փոխադրէք նորոգելու համար:

Պ. Սարգիս Թաշճեան՝ իրեն դիմող շատ մը յաճախորդներէն քաջալերուած, տանէն մը ի վեր իր պաշտօնը թողլով, յատուկ կառք պատրաստած է եւ իր շրջուն ու շարժական խանութը «Վարօն»ին (անոր պզտիկ ձիուն անունն է) բարձած ամէն Թաղէ կանցնի ամէն օր եւ ամէն ժամ:

Զինքը ճանչնալու դժուարութիւն չկայ: Պզտիկ ձիու մը քաշած կառքին վրայ երբ մեքենաներու գործիքներ տեսնէք, որուն չորս կողմը ամեն լեզուով գրուած է, մանաւանդ Réparation des Machinesը, անմիջապէս կա՛մ «Վարօնը» յիշեցէք, եւ կամ քիչ մը անդին Սարգիս Թաշճեանը տեսնել ուզեցէք, իր կապոյտ կաւէ postaյին մէջ: անիկայ ոչ միայն կարի մեքենաներու նորոգութիւն կընէ աննման յաջողութեամբ եւ երաշխաւորեալ, այլ եւ նոր մեքենաներ ալ կը հայթայթէ:

Զ'մոռնանք նաեւ կարի վառարաններու եւ ֆոնօկրաֆներու նորոգութիւնը եւ նորերու հայթայթումը:

Պ. Թաշճեան այս դիւրութիւնները ընծայելով իր նմաններուն ծառայած ըլլալու գոհունակութիւնը պիտի ունենայ, եւ քիչ մ'ալ դրամ շահիլ պիտի ուզէ, իր պզտիկներուն դաստիարակութեանը յատկացնելու համար: